

Fredagen den
19 oktober 1979

Fredagen den 19 oktober

Kl. 09.00

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

*Fyllnadsval till
utskott*

*Anmälan om kom-
pletteringsval till
talmanskonferen-
sen och utskott*

§ 1 Fyllnadsval till utskott

Företogs val av en suppleant i vart och ett av finans-, lag-, socialförsäkrings- och civilutskotten.

FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag har valberedningen enhälligt föreslagit Paul Grabö till suppleant i finansutskottet, Stina Andersson till suppleant i lagutskottet, Arne Andersson i Falun till suppleant i socialförsäkringsutskottet och Erik Börjesson till suppleant i civilutskottet.

Kammaren utsåg till

suppleant i finansutskottet

Paul Grabö (c)

suppleant i lagutskottet

Stina Andersson (c)

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Arne Andersson i Falun (c)

suppleant i civilutskottet

Erik Börjesson (fp)

§ 2 Anmälan om kompletteringsval till talmanskonferensen och utskott

FÖRSTE VICE TALMANNEN:

På grund av uppkomna vakanser i talmanskonferensen och utskotten genom regeringsskiftet och avsägelser från uppdrag har partigrupperna till mig anmält nya representanter.

Förste vice talmannen förklarade därefter följande personer, vilka anmälts av resp. partigrupp, valda till

Nr 14

Fredagen den
19 oktober 1979

*Anmälan om kom-
pletteringsval till
talmanskonferen-
sen och utskott*

företrädare för partigrupper i talmanskonferensen

Nils Carlshamre (m)
Claes Elmstedt (c)
Björn Molin (fp)

suppleanter för företrädare för partigrupper i talmanskonferensen

Ingrid Sundberg (m)
Elvy Olsson (c)

ledamot i konstitutionsutskottet

Bengt Kindbom (c)

suppleanter i konstitutionsutskottet

Allan Ekström (m)
Arne Andersson i Falun (c)
Bertil Hansson (fp)

ledamöter i finansutskottet

Lennart Blom (m)
Christina Rogestam (c)
Eric Enlund (fp)

suppleant i finansutskottet

andre vice talmannen Thorsten Larsson (c)

suppleant i skatteutskottet

Ewy Möller (m)

ledamot i justitieutskottet

Göte Jonsson (m)

suppleant i justitieutskottet

Allan Ekström (m)

suppleant i lagutskottet

Olle Grahn (fp)

ledamot i utrikesutskottet

Björn Molin (fp)

suppleanter i utrikesutskottet

Paul Grabö (c)
Bengt Sjönell (c)
Linnea Hörlén (fp)

ledamot i försvarsutskottet

Göthe Knutson (m)

suppleant i försvarsutskottet

Eivor Nilson (c)

ledamot i socialförsäkringsutskottet

Per Gahrton (fp)

suppleanter i socialförsäkringsutskottet

Görel Bohlin (m)

Margareta Andrén (fp)

ledamot i socialutskottet

Gabriel Romanus (fp)

suppleant i socialutskottet

Per Gahrton (fp)

ledamöter i kulturutskottet

Ingrid Diesen (m)

Bertil Hansson (fp)

suppleant i kulturutskottet

Carl Tham (fp)

ledamot i utbildningsutskottet

Birgitta Rydle (m)

suppleant i utbildningsutskottet

Marianne Wahlberg (fp)

ledamot i trafikutskottet

Anna Wohlin-Andersson (c)

suppleant i jordbruksutskottet

Bertil Jonasson (c)

ledamöter i näringsutskottet

Tage Adolfsson (m)

Bengt Sjönell (c)

Carl Tham (fp)

Nr 14

Fredagen den
19 oktober 1979

Anmälan om kompletteringsval till talmanskonferensen och utskott

Nr 14

Fredagen den
19 oktober 1979

*Anmälan om kom-
pletteringsval till
talmanskonferen-
sen och utskott*

suppleant i näringsutskottet

Ivar Franzén (c)

ledamöter i arbetsmarknadsutskottet

Anders Högmark (m)

Margit Odelsparr (c)

Eva Winther (fp)

suppleanter i arbetsmarknadsutskottet

Görel Bohlin (m)

Marianne Wahlberg (fp)

trede vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp)

ledamöter i civilutskottet

Knut Billing (m)

Bertil Danielsson (m)

suppleanter i civilutskottet

Jan Eric Virgin (m)

Erik Olsson (m)

Ewy Möller (m)

Eivor Nilson (c)

§ 3 Justerades protokollet för den 11 innevarande månad.

§ 4 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1979/80:65–73 till socialutskottet

1979/80:74 till näringsutskottet

1979/80:75 till lagutskottet

1979/80:76–80 till socialutskottet

1979/80:81 till försvarsutskottet

1979/80:82 till lagutskottet

1979/80:83 och 84 till socialutskottet

1979/80:85–88 till näringsutskottet

1979/80:89 till konstitutionsutskottet

1979/80:90 till näringsutskottet

§ 5 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställningar 1979/80:22–28

§ 6 Anmäldes och bordlades

Motion

1979/80:91 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1979/80:14 om AB Asea-Atoms verksamhet

§ 7 Anmälan av interpellationer

Anmälades och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 18 oktober

1979/80:29 av *Sven Johansson* (c) till socialministern om en utvärdering av abortlagens tillämpning:

När abortlagen antogs var meningarna om fri abort mycket delade bland medborgarna i vårt land, och det kan ifrågasättas om det fanns en verklig majoritet för beslutet. I den debatt som föregick antagandet av lagen underströks kraftigt att många människor uppfattade den som en kränkning av kristen skapelsetro och humanistisk etik och som ett uttryck för bristande respekt för livet. Man framhöll också att om rätten att överleva en gång inskränks med samhällets sanktion behövs det bara tillfälliga förändringar i samhällets livs- och människosyn för att nya gränsförflyttningar skall komma att göras, vilka kan få oöverblickbara verkningar. Vidare uttalade man mycket bestämt att abort inte bör tillgripas annat än som en yttersta nödlösning.

Det har nu visat sig att antalet aborter stiger. Man kan också starkt misstänka att abort har blivit det som man sade att det inte skulle få bli: ett preventivmedel. Flera av preventivmedlen – både p-piller och andra – har biverkningar, och i stället för att använda sådana förlitar man sig kanske på utvägen med abort.

En annan fråga som diskuterades mycket innan lagen antogs var sjukvårdspersonalens skyldighet att fullgöra arbetsuppgifter i samband med abortingrepp, om etiska eller religiösa skäl gjorde det svårt för de inom sjukvården anställda att medverka vid sådana ingrepp. I dom den 6 oktober 1977 konstaterade regeringsrätten att bestämmelse saknas i lagen som hindrar landstingen att fordra medverkan av läkare vid abortingrepp men att sjukvårdshuvudmännen förutsattes tolka socialstyrelsens cirkulär SOSFS(M) 1976:14 så, att sjukvårdspersonal som av etiska eller religiösa skäl har svårt att acceptera aborter skall slippa delta i sådan verksamhet. Det kan ju innebära stora psykiska påfrestningar för personal att medverka vid abortingrepp.

En stor grupp av Sveriges befolkning kan inte finna sig i att över 30 000 ofödda liv utsläcks varje år. Man kan inte bara vara med och protestera och sedan tåga. Hur skall vi kunna bygga ett samhälle med respekt för livet om man tillåter att liv utsläcks på detta sätt?

Utvecklingen i vårt land går mot en förändring i inställningen till och respekten för människolivet, och det är en utveckling som kommer att bli ödesdig. Denna förändring i inställning innebär att människor får en kall syn på människolivet. Respekten för livet blir mindre och mindre, och i dag behärskar vi inte längre situationen. Detta betyder att det inte finns någon trygghet för människan.

Nr 14

Fredagen den
19 oktober 1979

Anmälan av interpellationer

Det har nu gått fem år sedan abortlagen trädde i kraft, och tiden bör vara inne att göra en utvärdering av vilka negativa och positiva verkningar lagens tillämpning har haft. Bl. a. bör då också undersökas hur sjukvårdspersonalen ser på abortlagen och huruvida deltagande i verksamhet i samband med abortingrepp innebär psykiska påfrestningar.

Med stöd av det anförda vill jag fråga socialministern:

Är statsrådet beredd att medverka till att en utvärdering av verkningarna av abortlagens tillämpning kommer till stånd samt att frågan om sjukvårdspersonalens skyldighet att medverka vid aborter utreds?

1979/80:30 av *Sten-Ove Sundström* (s) till kommunikationsministern om biljettpriserna på inrikesflyget:

Av betydelse för det norrländska näringslivets utveckling är inte bara att tidsavstånden för resor mellan olika delar av landet förkortas och utjämnas utan också att kostnaderna för resorna blir föremål för en utjämning över landet. De regionalpolitiska problem som samhället nu söker lösa, bl. a. genom olika stödformer, har i stor utsträckning uppstått som en följd av vissa regioners avstånd till marknaden. Med tanke på den marknadsutvidgning och den högre grad av vidareförädling som eftersträvas inom det norrländska näringslivet är det inte bara kostnaderna för godstransporterna utan i minst lika hög grad kostnaderna för persontransporterna som måste sättas in i sitt regionalpolitiska sammanhang. Företagens personkontakter har ökat i betydelse under senare år och kommer sannolikt att öka ännu mer i betydelse under kommande år. Det är därför angeläget att persontransporterna inte blir ett oöverstigligt hinder för det norrländska näringslivets utveckling.

Under oktober månad höjdes flygpriserna kraftigt. På vissa flyglinjer höjdes taxorna med nära 90 %. Beslutet om höjda biljettpriser drabbar Norrbottens län hårt. Generellt innebär beslutet att länet kostnadsmässigt flyttas längre bort från landets centrala delar, och det innebär närmast ett dråpslag mot flygtrafiken inom länet.

Beslutet om höjda biljettpriser på flyget kommer från utvecklingssynpunkt att innebära ytterligare försämringar för Norrbottens läns näringsliv när det gäller möjligheterna att konkurrera ute på den nationella och internationella marknaden.

Med hänvisning till vad som anförts vill jag till kommunikationsministern ställa följande frågor:

1. Anser statsrådet att de genomförda höjningarna av flygtaxorna är i överensstämmelse med det trafikpolitiska beslut som riksdagen fattade under vårsessionen 1979?

2. Anser statsrådet att de beslutade taxehöjningarna överensstämmer med målsättningen att bedriva en offensiv regionalpolitik?

3. Är statsrådet beredd att vidta snara åtgärder för att förändra den prispolitik som råder på området?

1979/80:31 av *Stina Eliasson* (c) till kommunikationsministern om förverkligandet av riksdagens beslut beträffande inlandsbanan:

Riksdagen fattade den 1 juni 1979 ett nytt trafikpolitiskt beslut, som på ett avgörande sätt skiljer sig från 1963 års beslut. Trafikpolitiken skall läggas fast bl. a. mot bakgrund av samhällets regional- och sysselsättningspolitiska mål. Den skall bidra till att utjämna skillnader i socialt och ekonomiskt hänseende som kan finnas mellan olika regioner och människor. Detta är, som jag ser det, ett viktigt steg mot ett decentraliserat samhälle.

Trepartiregeringen lyckades under sin tid, 1976–1978, stoppa en utveckling mot allt fler nedläggningar på de trafiksvaga delarna av järnvägsnätet. De regionalpolitiska bedömningarna sattes före de rent företagsekonomiska. Riksdagen strök i sitt beslut i juni i år under järnvägens stora betydelse. Järnvägen skall, med hänsyn tagen till bl. a. miljö, energi och trafiksäkerhet, utgöra stommen i person- och godstrafiken.

Inlandsbanan har strategisk betydelse inom regionalpolitiken i Norrlands inland. Inlandsbanan skulle också kunna spela en viktig roll i ett transport-system för energiprodukter som torv och skogsavfall. Efter upprepade centerkrav har riksdagen ställt sig bakom upprustning av inlandsbanan. 1979 års trafikpolitiska beslut innebär ett steg på vägen mot en väl fungerande inlandsbana. Från centerns sida hade vi dock velat gå betydligt längre i strävandena att slå vakt om och rusta upp inlandsbanan. Det är glädjande att inlandsbanans betydelse markerats i regeringsförklaringen.

Jag vill mot bakgrund av vad jag här anfört fråga kommunikationsministern:

Vilka åtgärder avser statsrådet att föreslå för att förverkliga regeringsförklaringens mål och riksdagens trafikpolitiska beslut vad avser inlandsbanan och när kan vi vänta ett sådant förslag?

1979/80:32 av *Bertil Jonasson* (c) till kommunikationsministern om igångsättning av vissa vägförbättringsbyggen i Värmlands län:

Sysselsättningssituationen i Värmland inger stor oro. Förvärvsfrekvensen ligger under medelvärdet i riket. Konjunktur- och strukturproblemen i svenskt näringsliv under 1970-talet har slagit extra hårt i Värmland, eftersom länet är starkt beroende av basnäringarna järn-, stål- och skogsindustri. Många orter i länet är extra känsliga för dessa branschproblem på grund av att ett eller ett fåtal företag dominerar sysselsättningen på orten.

Värmlandsdelegationen har, mot bakgrund av det bekymmersamma sysselsättningsläget i Värmland, tagit fram flera vägförbättringsobjekt som skulle kunna genomföras som beredskapsarbeten. Planeringen ligger väl framme och möjligheterna att snabbt komma i gång med dessa beredskapsarbeten är mycket goda.

Timmertransporterna på de värmländska vägarna har ökat under de senaste åren. Flera av de trafikerade vägarna är inte dimensionerade för dessa tunga transporter. De är smala och krokiga och trafiksäkerheten kommer i

Nr 14

Fredagen den
19 oktober 1979

Anmälan av interpellationer

Fredagen den
19 oktober 1979

Anmälan av inter-
pellationer

fara. Slitaget på vägarna har ökat avsevärt genom tillkomsten av dessa timmertransporter.

De vägar som tagits upp som tänkbara beredskapsobjekt inom Värmlands län är

1. Väg 63, delen Filipstad fram till länsgränsen mot Örebro län. För detta objekt erfordras ca 15 milj. kr.

2. Väg 61, delen Kleven–Fiskevik. För detta objekt erfordras ca 7 milj. kr.

Igångsättning av dessa två objekt skulle kunna ske redan under vinterhalvåret 1979–1980.

3. Väg 62, delen Forshaga–S:a Hyn samt förbifarten genom Forshaga. För detta erfordras ca 35 milj. kr.

Igångsättning kan ske under 1980.

4. Väg –, delen Mossfallet–Rämmen (ny förbindelseled). För detta objekt erfordras ca 25 milj. kr.

Igångsättning kan ske under andra halvåret 1980.

Alla dessa vägprojekt är i och för sig mycket angelägna. Genomförandet av de omnämnda byggnadsplanerna skulle innebära att man tar till vara outnyttjad kapacitet inom företagen, utvecklar näringslivet och därmed medverkar till fler arbetstillfällen inom regionen. Sysselsättning skulle skapas såväl i nuet som på litet längre sikt.

Med hänvisning till det anförda vill jag ställa följande fråga till kommunikationsministern Ulf Adelsohn:

Är kommunikationsministern beredd att, med hänsyn till rådande sysselsättningsläge, medverka till att ett eller flera av de ovan angivna vägprojekten kan komma till stånd med det snaraste?

1979/80:33 av Bertil Jonasson (c) till arbetsmarknadsministern om sysselsättningen i Värmlands län:

Värmlands län är det län som efter Norrbotten har den absolut svåraste sysselsättningssituationen i landet. Detta markeras av att förvärvsfrekvenserna i länet ligger under medelvärdet i riket. Konjunktur- och strukturproblemen i svenskt näringsliv under 1970-talet har också slagit extra hårt i Värmland, eftersom länet är starkt beroende av basnäringarna järn-, stål- och skogsindustri. Många orter i länet är också extra känsliga för dessa branschproblem på grund av att ett eller ett fåtal företag dominerar sysselsättningen på orten.

Trots stora insatser från samhällets sida är sysselsättningssituationen i Värmland fortfarande mycket bekymmersam. Den förbättrade konjunkturen för näringslivet har inte fått någon ordentlig genomslagskraft i Värmland. Antalet arbetslösa och sysselsatta i beredskapsarbeten har under sommaren legat högre än under motsvarande period 1978. Den dag konjunkturen åter vänder neråt riskerar därför länet att få sysselsättningssvårigheter av än värre slag än tidigare. Ytterligare industrinredläggningar är redan förestående i länet.

Mot denna bakgrund är det påkallat att göra fortsatta kraftansträngningar från samhällets sida för att förbättra sysselsättningssituationen i Värmland. Detta underströks också under vårsessionen av arbetsmarknadsutskottet, som i samband med behandlingen av den regionalpolitiska propositionen (1978/79:23) förutsatte att regeringen och andra myndigheter har sin uppmärksamhet riktad på länets problem och är beredda att på olika sätt ställa sig bakom förslag som förs fram för att stödja sysselsättningen på både kort och lång sikt. Någon brist på konkreta projekt råder inte. Värmlandsdelegationen aktualiserade redan i början av året ett samlat förslag med åtgärder för sysselsättningen i länet.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till arbetsmarknadsministern få ställa följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidtaga för att bemästra den svåra sysselsättningssituationen i Värmlands län?

1979/80:34 av *Åke Gustavsson* (s) till utrikesministern om åtgärder för att stoppa SAS flygningar på Sydafrika. m. m.:

Förtrycket av folket i Sydafrika fortsätter trots internationella protester. Men motståndet mot förtryckarregimen fördjupas såväl inne i Sydafrika som runt om i världen. I Sverige har riksdagen beslutat att stoppa investeringar i svenskägda företag i Sydafrika. Bakom detta beslut står en bred riksdagsmajoritet. Endast moderata samlingspartiet har gått emot beslutet.

En rad ungdomsorganisationer gör ett mycket värdefullt arbete i kampen mot Sydafrikas förtryckarregim. Ett sådant exempel är Isolera Sydafrikakommittén, som i dag startar en kampanj för att stoppa SAS flygningar på Sydafrika.

Kommittén, som samarbetar med liknande organisationer i Danmark och Norge, vill få till stånd hårdare ansträngningar för att isolera Sydafrika. På så sätt kan de skandinaviska länderna medverka till att underlätta och påskynda utvecklingen i Sydafrika i demokratisk riktning. Och på så sätt kan den förhatliga rasistregimen snabbare tvingas på fall.

Självfallet måste Sverige använda så många medel som möjligt för att underlätta en sådan utveckling. Därför är det viktigt att den svenska regeringen vidtar åtgärder för att förmå SAS att stoppa sina flygningar till Sydafrika. SAS är ett flygbolag där tre nordiska regeringar har direkta ägarintressen. Därför kan dessa länders regeringar medverka till att SAS flygningar till Sydafrika stoppas.

SAS har f. n. flygningar på Sydafrika en gång i veckan. Per år flyger omkring 6 000 personer med SAS till Johannesburg. Dessutom sprider SAS en folder om Johannesburg och Sydafrika, som ger den bild av staden och landet som de sydafrikanska makthavarna önskar. SAS går i praktiken de sydafrikanska makthavarnas ärenden genom sina flygningar och genom reklamen för dessa. Det är oacceptabelt att SAS på detta sätt sprider vad många uppfattar som rasistisk propaganda.

I FN:s handlingsprogram mot apartheid uppmanas alla medlemsländer att

stoppa flygförbindelser med Sydafrika. Självfallet måste också Sverige medverka till att detta program följs, speciellt i ett fall då den svenska regeringen direkt kan påverka ett företag så att det stoppar sina flygförbindelser. SAS har i dag en framträdande plats över flygningar på Sydafrika. Detta är inte särskilt hedrande för ett land som tidigare så ofta konsekvent stått upp och kämpat för demokrati och mänskliga rättigheter.

Mot denna bakgrund hemställer jag om kammarens tillstånd att till utrikesministern få ställa följande frågor:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidtaga för att förmå SAS att stoppa sina flygningar på Sydafrika?

Vilka andra åtgärder kommer regeringen att vidtaga för att ytterligare isolera regimen i Sydafrika?

§ 8 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 18 oktober

1979/80:56 av *Curt Boström* (s) till industriministern om förutsättningarna för fortsatt drift vid Lövholmens boardfabrik i Piteå:

Förre industriministern, Erik Huss, har – enligt pressuppgifter – med hänvisning till pågående överläggningar inom boardbranschen gjort den bedömningen att förutsättningarna nu är utomordentligt goda för fortsatt drift vid ASSI:s boardfabrik i Piteå.

Jag vill till industriministern ställa följande fråga:

Delar industriminister Åsling sin förträdarens positiva bedömning beträffande fortsatt drift vid Lövholmens boardfabrik i Piteå?

1979/80:57 av *Kerstin Nilsson* (s) till arbetsmarknadsministern om sysselsättningen i Norrbottens län:

I Norrbottens län råder en allvarlig sysselsättningskris, som – om inte snara åtgärder vidtages – snabbt kommer att ytterligare förvärras. Tusentals arbetstillfällen kommer att försvinna från basnäringarna i länet under 1980-talet, enligt en prognos som utarbetats vid länsstyrelsen i Luleå. I nio av länets fjorton kommuner minskar befolkningen markant – totalt med 8 000 personer. Det är, främst från ungdomars synpunkt, en oacceptabel utveckling som länsstyrelsens prognos beskriver.

Jag vill till arbetsmarknadsministern ställa följande fråga:

Vad ämnar statsrådet göra för att skapa arbetstillfällen och regional balans i Norrbotten?

1979/80:58 av Karin Israelsson (c) till kommunikationsministern om planerna beträffande vissa järnvägsförbindelser i Västerbottens inland:

För att företag skall kunna etablera sig i Västerbottens inland krävs goda kommunikationer.

Jag vill med hänvisning till detta fråga kommunikationsministern:

Vilka planer finns beträffande inlandsbanan sträckan Storuman–Sorsele–Arvidsjaur och tvärförbindelsen Storuman–Lycksele–Hällnäs?

1979/80:59 av Oswald Söderqvist (vpk) till utrikesministern om den humanitära hjälpen till Kampuchea:

Befolkningen i Kampuchea lider svårt. I samstämmiga rapporter från skilda håll skildras förhållandena. En internationell hjälpaktion av stora mått är nödvändig om inte ännu fler människor skall gå under. Samtidigt försvåras alla hjälpaktioner av de politiska förhållandena. Fortfarande finns det grupper som stöder den störtade Pol Pot-regimen, bekämpar regeringen i Phnom Penh och har kontroll över tiotusentals flyktingar i gränsområdena mot Thailand. Regeringen är härigenom misstänksam och är inte benägen att låta hjälp komma fram om den kan tänkas stärka motståndaren. Med tanke på de erfarenheter som de indokinesiska staterna har av västvärldens tidigare ingripanden i deras länder är denna attityd förstälig.

Detta får dock inte hindra eller avskräcka Sverige från att på alla sätt söka kontakter och lösningar som kan hjälpa folket i Kampuchea. Ett sätt är att utvidga de diplomatiska kontakterna med regeringen i Phnom Penh, med sikte på att etablera fullständiga förbindelser.

Jag vill därför fråga utrikesministern:

Vilka åtgärder har vidtagits för att få fram hjälp till Kampuchea, och är inte diplomatiska förbindelser med regeringen i Phnom Penh den första garantin för en effektiv hjälpinsats?

§ 9 Kammaren åtskildes kl. 09.10.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 14

Fredagen den
19 oktober 1979

*Meddelande om
frågor*